

Täysistunto

Tiistai 6.4.2021 klo 14.05—17.30

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 19/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saramo.

Keskustelu

15.33 **Opetusministeri Jussi Saramo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon eduskunnan käsittelyyn hallituksen esityksen, jolla ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille säädettäisiin mahdolliseksi tallentaa vapaan sivistystyön vapaaehtoisen koulutuksen suoritustietoja niin sanottuun Koski-tietovarantoon. Tallentaminen edellyttäisi opiskelijan suostumusta. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi oppivelvollisuuskoulutukseen liittyvä tallentamisvelvollisuus kansanopistossa järjestettävästä koulutuksesta, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämistä annetun lain mukaisia aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettua koulutuksen opetussuunnitelmasuosittelua.

Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältäisi säännöksen, kuinka Koski-tietovarantoon tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten laajuus määritellään opintopisteinä ja kuinka opiskelijan osaaminen arvioidaan.

Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on saada vapaassa sivistystyössä hankittu vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukainen muu kuin tutkintotavoitteinen osaaminen näkyväksi säätämällä mahdolliseksi vapaan sivistystyön oppilaitoksissa hankittua osaamista kuvaavien suoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon.

Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtava opiskelu tuo osallistujille monenlaista työelämässä ja vapaa-ajalla tarvittavaa osaamista, jonka tunnustamista ja tunnustamista tulisi helpottaa ja parantaa. Esityksellä toteutetaan tavoitetta osaamisperusteisuuden ulottamisesta läpi koulutusjärjestelmän ja edistetään jatkuvaa oppimista opiskelijan tarpeista lähtien. Uudistus olisi erittäin merkityksellinen asia osaamisen tunnustamisessa ja tunnustamisessa sekä jatkuvan oppimisen kehittämisessä. Vapaassa sivistystyössä tehdään vuosittain noin 1,6 miljoonaa koulutus- tai kurssisuoritusta ja opiskeli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2021 vp

jamäärä on noin 900 000. Esiitetty tallentaminen vahvistaisi vapaan sivistystyön roolia koulutusjärjestelmässä.

Arvoisa puhemies! Koski-tietovarantoon tallennettavat tiedot olisivat opiskelijan suorittama koulutus, koulutuksen laajuus opintopisteinä, koulutuksen päättymisaika sekä opiskelijan osaamisen arviointi. Vapaatavoitteisten koulutustietojen tallentaminen edellyttäisi, että oppilaitoksen ylläpitäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista koulutuksen opiskelijoille, määritellyt koulutuksen laajuuden opintopisteinä, kuvannut koulutuksen osaamisperusteisesti sekä arvioinut opiskelijan suorituksen suhteessa kuvaukseen. Koulutuksen osaamisperusteiden kuvaus tehtäisiin viemällä paikallinen opetussuunnitelma tai kurssisuunnitelma Opetushallituksen ePerusteet-palveluun. Tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten määrittelemisestä opintopisteinä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista ehdotetaan säädettäväksi vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa.

Vapaatavoitteisten koulutustietojen tallentamiseen ei ole haluttu ehdottaa lakisääteistä velvoitetta vapaan sivistystyön vapaasta luonteesta johtuen. Tästä seuraa myös se, että esitettyä uudistusta ei ehdoteta toteutettavaksi viranomaistarpeista lähtien, vaan uudistuksella tavoitellaan opiskelijan edun toteutumista osaamisen näkyväksi tekemisen kautta. Välillisesti lakimuutoksesta hyötyisivät toki myös muut oppilaitokset ja työelämä.

Vapaatavoitteisten koulutustietojen tallentamisen velvoittavuutta on tarkasteltu myös vapaan sivistystyön perinteisen tehtävän näkökulmasta, jossa vapaa sivistystyö toimii sivistyksen ylläpitäjänä ja opiskelu on vapaata ja itseisarvoista. On tärkeää, että jatkossakin on hyväksyttävää, että opiskelijat hakeutuvat vapaan sivistystyön piiriin omista lähtökohdistaan ja että myös uudistuksen seurauksena Koski-tietovarannon ulkopuolelle jäävien koulutusten arvo sivistyksen ja hyvän elämän edistäjinä tunnustetaan.

Vapaatavoitteisten koulutustietojen tallentaminen edellyttäisi myös opiskelijan antamaa suostumusta oppilaitoksen ylläpitäjille. Tallentamisen jälkeen henkilö voisi pääsääntöisesti itse hallinnoida tietovarannossa olevia tietoja Opetushallituksen Oma Opintopolku-palvelussa. Palvelussa henkilö voisi antaa suostumuksen tietojen luovuttamiseen muodostamalla palvelussa esimerkiksi työnantajalle lähetettävän linkin tietovarannossa oleviin opintosuorituksiinsa. Jos opiskelija ei halua luovuttaa tietoja mihinkään, tiedot olisivat pääsääntöisesti vain henkilön itsensä, tiedot tallentaneen oppilaitoksen ylläpitäjän ja tietovarannon ylläpitäjän Opetushallituksen saatavilla. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa olevat muut luovutuspykälät suljettaisiin pois. Viranomaisilla olisi kuitenkin tietyissä tilanteissa oikeus tietovarannossa oleviin tietoihin muun lainsäädännön nojalla.

Oppivelvollisuuskoulutukseen liittyvä tallentaminen olisi puolestaan kansanopistoja velvoittavaa, eikä siihen liittyisi opiskelijan suostumusta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitystä edeltää huolellinen työryhmätyöskentely, jossa ovat olleet mukana vapaan sivistystyön toimijat. Huolellinen ja laajapohjainen valmistelu näkyy siinä, että hallituksen esityksen tavoitteita ja toteutustapaa kannatettiin lausuntokierroksella laajasti. Uudistusta pyritään edistämään Opetushallituksen järjestämän henkilöstökoulutuksen ja valtionavustushakujen kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen yhteinen vapaan sivistystyön yhteistyöryhmä aikoo seurata uudistusta ja lain toimeenpanon edistymistä.

Esityksessä ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.8.2021. Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan samanaikaisesti tiettyjen oppivelvollisuuden laajentamista koskevien lakimuutosten kanssa, jolloin vapaan sivistystyön oppilaitoksessa järjestetyn koulutuksen suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2021 vp

ritustietoja voitaisiin alkaa tallentaa Koski-tietovarantoon samasta päivämäärästä lähtien. Ennen lakien voimaantuloa aloitettuihin opintoihin sovellettaisiin lakien voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

15.39 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Saramolle laki-esityksen selkeästä esittelystä.

Tässä muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia. Meillä on Suomessa upea vapaan sivistystyön oppilaitosten joukko: meillä on kansanopistot, meillä on kansalais- ja työväenopistot, meillä on urheiluopistot, opintokeskukset ja kesäyliopistot. Nyt vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutetaan siten, että se sisältää tarvittavat säännökset siitä, kuinka tietovarantoon tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten laajuus määritellään opintopisteinä ja kuinka opiskelijan osaaminen arvioidaan.

Esityksellä on erinomainen tavoite, kun halutaan ulottaa ajatus osaamisperustaisuudesta läpi koulutusjärjestelmän ja kun halutaan edistää opiskelijan tarpeista lähtevää jatkuvaa oppimista. Oppia ikä kaikki — eri paikoissa, tilanteissa ja elämänvaiheissa opittu kannattaa tunnustaa ja tunnustaa. Esityksen tavoitteena on saada vapaassa sivistystyössä hankittu muu kuin tutkintotavoitteinen osaaminen näkyväksi. Tämä on hyvä askel. Säädetään mahdollisuus oppilaitoksissa hankittujen suorustietojen viemiseen Koski-tietovarantoon.

Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtamaton opiskelu tuo opiskelijalle monenlaista osaamista, jota hän tarvitsee työelämässä ja vapaa-ajalla ja elämässä kaiken kaikkiaan, ja nyt tätä halutaan nostaa aivan kuin uudella tavalla esille, halutaan nostaa esille eri tavoin hankittua osaamista. Kun tämä niveltyy koko koulujärjestelmän kehittämiseen, jatkuvan oppimisen valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän kehittämiseen, maahanmuuttajien kotouttamiseen ja työllisyyden edistämiseen, niin tällä on laajat vaikutukset.

Nämä esitetyt muutokset lisäävät kaiken kaikkiaan vapaan sivistystyön opintojen näkyvyyttä ja parantavat opiskelijoiden mahdollisuuksia hyödyntää sitä, mitä he ovat vapaan sivistystyön parissa oppineet. Kuten ministeri kertoi, kansanopistoissa järjestettävissä opinnoissa opiskelijat saavat sivistyä ja kasvaa ihmisenä ja hankkia elämässä tarvittavaa osaamista. Näihin opintoihin osallistuu myös sellaisia ihmisiä, jotka eivät muuten kovin paljon koulua käy — on aliedustettuja ryhmiä, joilla saattaa olla vähäisempi opiskelutausta. Heidän osaltaan osaamisen näkyväksi tekeminen on erittäin merkittävää, kun he näin ottavat hyviä ekoja askelia jatkuvan oppimisen polulla.

Toki tähän Koski-tietovarantoon siirtyminen aiheuttaa vaikkapa pienissä kansanopistoissa tai kansalaisopistoissa suuriakin panostuksia, ja onkin toivottavaa, että siihen varataan siirtymävaiheessa riittävä määrä koulutusta ja myöskin taloudellisia resursseja. Kansalais- ja työväenopistot muodostavat kaksi kolmasosaa vapaan sivistystyön koulutuksesta, ja siellä suurin osa opinnoista ei ole määritelty osaamisperustaisesti. Tässä onkin suuri oppimisen paikka, ja myöskin tähän tarvitaan tukea ja täydennyskoulutusta. Toki tarvitaan myös sitä vapaan sivistystyön koulutusta, jota ei ole luonteva siirtää Koski-tietovarantoon. Silti se on vaikuttavaa koulutusta, joka parantaa kansalaisten hyvinvointia ja sivistystä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2021 vp

15.45 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Myös omasta puolestani suuri kiitos ministerille asian esittelystä.

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta edistää ihmisen monipuolista kehittymistä ja järjestää yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Myös sen osuus oppivelvollisuuden laajenemisen toteuttajana on erityisen merkittävä ja myös painottunut.

Vapaassa sivistystyössä opiskelija voi suorittaa vapaatavoitteisia, yleissivistäviä opintoja, joissa tarkoituksena ei ole tutkinnon suorittaminen. Siksi vapaassa sivistystyössä ei ole valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita tai muita määräyksiä, joita tulisi valtakunnallisesti noudattaa. Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtamaton opiskelu tuo kuitenkin osallistujalle osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista tulee helpottaa ja parantaa.

Puhemies! Hallituksen esitys mahdollistaa vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suoritustietojen tallentamisen opiskelijan luvalla valtakunnalliseen opinto- ja tutkintorekisteristä annetun lain mukaiseen tietovarantoon. Lisäksi vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältäisi myös säännöksen siitä, kuinka koulutuksen laajuus määritellään opintopisteinä ja kuinka opiskelijan osaaminen arvioidaan.

Puhemies! Pidän tätä esitystä lähtökohdiltaan hyvin perusteltuna. Uudistuksella tavoitellaan, kuten ministerinkin puheesta kuulumme, opiskelijan edun toteutumista, mikä on aina kunniakas tavoite. Asiaa edeltää myös varsin huolellinen valmistelu, kun alan toimijoita ja järjestäjiä on kuultu. Toki toivon myös edustaja Kinnusen lailla, että kansanopistoille järjestetään järjestelmien haltuunottoon koulutusta ja myöskin riittävää resursointia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

15.48 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos myös ministerille esityksestä ja sen esittelystä. Sekä hallitus että jatkuvan oppimisen tavoitteiden parissa työskennellyt parlamentaarinen ryhmä ovat asettaneet kunnianhimoisia tavoitteita jatkuvan ja elinikäisen oppimisen kehittämiseksi vastaamaan niin yhteiskunnan, työelämän kuin yksilön tarpeisiin. Osatavoitteena on kehittää olemassa olevan osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ja näiden avulla tukea kansalaisia opintoihin hakeutumisessa, opintojen suorittamisessa, työmarkkinoille sijoittumisessa ja työnhaussa.

Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtamaton opiskelu tuo monenlaista työelämässä ja vapaa-ajalla tarvittavaa osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista on todella hyvä helpottaa ja parantaa. Esityksen tavoitteena on saada vapaassa sivistystyössä hankittu muu kuin tutkintotavoitteinen osaaminen näkyväksi säätämällä mahdolliseksi vapaan sivistystyön oppilaitoksissa hankittua osaamista kuvaavien suoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon opiskelijan luvalla. Henkilöt voisivat itse tarkastella omia opintosuorituksiaan Oma Opintopolku -palvelun kautta, ja myös viranomaiset pääsisivät tietoon käsiksi yhdestä paikasta helposti ja luotettavasti.

Samalla muutoksella toteutetaan myös toista tavoitetta osaamisperusteisuuden ulottamisesta läpi koulutusjärjestelmän. Osaamisperusteisuus vaatii ainakin osittain muutoksia vapaan sivistystyön nykytoimintaan. Tulee määritellä tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten laajuus opintopisteinä sekä päättää, kuinka opiskelijan osaaminen arvioidaan. Koulutus pitäisi myös kuvata osaamisperusteisesti. Koulutuksen osaamisperusteinen ku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2021 vp

vaus tehtäisiin viemällä paikallinen opetussuunnitelma tai kurssisuunnitelma Opetushallituksen ePerusteet-palveluun. Tavoite on erittäin hyvä, kunhan sen toteuttamisen pohjana säilyy vapaaehtoisuus. Lisäksi jo valmiiksi niukin resurssein toimivat vapaan sivistystyön hyvin moninaiset oppilaitokset tarvitsevat tähän muutokseen lisäresursointia, osa opettajista arvioinnin toteuttamiseen ehkä myös pedagogista lisäkoulutusta. — Ehkä tulen jatkaamaan sieltä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle] — Olikin enemmän asiaa kuin arvioin.

Keskustelin muutaman vapaan sivistystyön toimijan kanssa, ja nostan tässä muutamia kysymyksiä, jotka he nostivat esiin. Jos arviointi sisältyy kurssiin, kustannus tälle arviointityölle pitänee leipoa sinne kurssien hintoihin. Entä kuinka tällainen arviointi sitten mahdollisesti korvattaisiin tuntiopettajille? Lisäksi pitänee laatia uudenlaisia testejä, joihin arviointi osin perustuisi, jollei käytetä vain jatkuvaa arviointia, vertaisarviointia ja itsearviointia. Entä onko todellakin mahdollista tehdä taltiointi tai tallennus ja arviointityö vain opiskelijakohtaisesti, ei kurssikohtaisesti? He nostivat tällaisen esimerkin esimerkiksi veneenrakentajakurssista, jossa enemmistö todennäköisesti haluaa ohjatusti rakentaa itselleen veneen, mutta esimerkiksi jokunen kurssilla oleva alanvaihtaja saattaisi hyötyä vaikka uusissa puualan opiskeluissa siitä, että saa arvioinnin tälle veneenrakennuskurssille. Jos tälle työlle tulee lisäkustannus, kuinka se sitten jakautuisi näihin kurssimaksuihin? Toivottavasti ei päätyisi sinne kurssimaksuihin kaikille, mieluummin tietysti näille, jotka sitä tutkintoakin tarvitsisivat.

Vapaan sivistystyön koulutus on opiskelijalle omaehtoista, vapaatavoitteista, tutkintoon johtamatonta koulutusta. Vapaan sivistystyön ytimessä on vapaus. Toimintaa ei ole valtiovallan suunnalta ohjattu yhtä vahvasti kuin muita koulutusmuotoja. Tämän luonteen tulee yhä säilyä. Valtionrahoituksen lisäksi kustannuksia katetaan opiskelijamaksuilla, ja tätä tietojen tallentamista Koski-tietovarantoon ei jatkossakaan käytettäisi vapaan sivistystyön oppilaitosmuotojen valtionosuuksien laskemiseen.

Tilastokeskuksen koulutustilastojen mukaan vapaana sivistystyönä järjestettyyn aikuis-koulutukseen osallistui 1,6 miljoonaa opiskelijaa, ja jos nämä tiedot muutetaan henkilöiksi — osa oli päällekkäisiä — niin 900 000. Opetustunteja kertyi 2,7 miljoonaa, mikä on vajaa puolet kaikista oppilaitosten tutkintoon johtamattoman koulutuksen opetustunneista vuonna 2019. Koska aikuisväestön koulutuksesta näin suuri osa toteutuu vapaassa sivistystyössä, ei nykyistä tilannetta, jossa vapaasta sivistystyöstä saavutettua osaamista ei tallenneta Koski-tietovarantoon, voida pitää toivottavana. Tähän on helppo yhtyä. Vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteydessä toimii myös taiteen perusopetusta, minkä opintosuoritusten tallentaminen ei vielä kuulu tähän esityksen, sillä sen taustaa ja mahdollisuuksia ei ole selvitetty yhtä kattavasti. Tämä on minusta hyvä jatkoselvittelyn paikka.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

15.54 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tänään keskustelemme täällä hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta. Luen tässä nyt ihan ensiksi esityksen pääasiallisen sisällön, niin tiedetään, mistä keskustellaan.

Esityksessä siis ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille säädettäisiin mahdolliseksi tallentaa vapaan sivistystyön vapaatavoitteisen koulutuksen suori-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2021 vp

tustietoja valtakunnalliseen opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain mukaiseen tietovarantoon. Tallentaminen edellyttäisi opiskelijan suostumusta.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi oppivelvollisuuskoulutukseen liittyvä tallentamisvelvollisuus kansanopistossa järjestettävästä koulutuksesta, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisia aikuisten maahanmuuttajien kotoutuskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarjotun koulutuksen opetussuunnitelmasuosituksia.

Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se sisältäisi säännöksen siitä, kuinka tietovarantoon tallennettavien vapaatavoitteisten koulutusten laajuus määritellään opintopisteinä ja kuinka opiskelijan osaamista voidaan arvioida.

Ministeri Saramo täällä esitteli laajemminkin tätä lakia ja tätä esitystä ja erinomaisen hyvin perusteli sen, miksi tätä tarvitaan. Mielestäni tämä on erittäin tarpeellinen ja kannatettava. Me olemme sivistysvaliokunnassa jo käynnistäneet tästä keskustelua ja voimme yhdessä todeta, että tämä on todella kannatettava.

Tämähän tukee juuri sitä niin kutsuttuun osaamisperusteisuuteen siirtymistä, jota on meillä Suomessa haluttukin edistää ja kehittää. Meillä on aika pitkälle ollut tämä yhteiskunta hyvin sellainen tutkintopainotteinen, ja aina on katsottu sitä tutkintoa, kun pitäisi samanaikaisesti pohtia myöskin, mitä tämä henkilö osaa. Tämä osaamisperusteisuus on onneksi nostanut viime aikoina keskustelun ytimeen juuri sitä asiaa, mitä me haluamme edistää Suomessa: osaamista ja sivistystä. On tietysti aloja, joissa tutkinnot ovat hyvin määriteltyjä — esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteillä on sellaiset direktiivit, jotka määrittelevät, mitä tutkinnossa pitää olla — mutta kun ihminen saa tutkinnon, tietenkin oletetaan, että hän on myös osaava.

No, joka tapauksessa vapaa sivistystyöhän on sektori, jossa niinkään ei suoriteta tutkintoja vaan suoritetaan tutkinnon osia mutta ennen kaikkea lisätään osaamista. Kuten edustaja Hopsukin viittasi ja myöskin ministeri Saramo viittasi, tähän liittyy tämä osaamisperusteisuus ja nimenomaan tämä rekisteröinti, myöskin osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Se, että meillä on rekistereissä nimenomaan nämä opintosuoritukset, helpottaa sitä osaamisen tunnistamista. Ensin tietysti pitää arvioida ne oikein ja olla tavoitteet suhteessa niihin, mutta se helpottaa sitä osaamisen tunnistamista.

Sitten aivan toinen asia on tunnustaminen, ja se on paljon vaikeampi. Kun miettii sitä, että me tehdään näitä henkilökohtaisia opintosuunnitelmia ja on eri paikoissa opiskeltu sitä osaamista, niin sitten pitäisi katsoa niitä ja olla yhtenevä käsitys siitä, että tämä osaaminen myös tunnustetaan. Totean vain aikaisemmin aikuiskoulutusjohtajanakin toimineena, että se ei aina ole niin helppoa, kun eri opinahjoissa suoritetaan osia tutkinnosta, että ne aidosti tunnustettaisiin. Mutta vielä kerran sanon, että tämä rekisteröinti helpottaa sitä tunnustamista, ja siitähän sitten toivottavasti on lyhyt matka tunnustamiseen. Molemmat ovat tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Olemme todella aloittaneet tästä keskustelun sivistysvaliokunnassa. Hyvin on yhtenevä mieli siitä, ja myöskin opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiehet ovat meidän kanssamme pohtineet sitä, tarvitaanko joitain tarkennuksia, mutta niistä sitten myöhemmin. — Kiitos tästä esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Essayah.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2021 vp

15.59 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn täällä kollegojen puheenvuoroihin siitä, että tämä lakiesitys on varmasti itsessään tarpeellinen, ja on tärkeää, että todellakin tämä valtakunnallinen opinto- ja tutkintorekisteristä annettu laki ja vapaasta sivistystyöstä annettu laki muutetaan siten, että se mahdollistaa opiskelijoitten osaamisen tallentamisen tietovarantoon. Tässä lakiesityksessä on nostettu erityisesti esille myös maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen liittyvät opetussuunnitelman perusteet ja myöskin maahanmuuttajien koulutukseen liittyvät opetussuunnitelmasuositukseset.

Olen itse ollut mukana vapaan sivistystyön oppilaitoksen hallituksessa, jossa on erityisesti painotettu juurikin maahanmuuttajien niin lukiokoulutukseen valmentavaa koulutusta kuin myöskin sitä mahdollisuutta, että voi suorittaa perusopetuksen oppimäärän. Pidän näitä todella tärkeinä opetuspuolen asioina mutta myöskin sosiaalipuolen asioina siinä mielessä, että ihmisten yhteiskuntaan integroituminen on äärimmäisen tärkeää ja sitä kautta myöskin sen mahdollisuuden tarjoaminen, että on suomalaisessa yhteiskunnassa se pohja, miltä ponnistaa — on saanut suomalaisen peruskoulun päästötodistuksen tai on mahdollisuus suuntautua lukio-opintoihin — ja se tukee sitä ihmisten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Väitän, että vapaan sivistystyön rooli on meillä yhteiskunnassa ehkä tällä hetkellä vielä vähän aliarvostettu. Useissa kansanopistoissa ympäri Suomea tehdään todella arvokasta työtä. Monta kertaa nämä opintokokonaisuudet ovat sellaisia, että ne osuvat sinne ihmiselämän nivelvaiheisiin. Siellä on mahdollisuus sellaisten ihmisten kehittää itseänsä, jotka ovat esimerkiksi vaikka hakemassa vielä sitä omaa tulevaisuuden alaansa, pitävät ehkä niin sanottua välivuotta tai hankkivat lisätietoja tai -taitoja suunnatakseen jollekin ammatillisen koulutuksen alalle. Ja tietysti osassa näistä kansanopistoistahan annetaan myös ihan ammatilliseen pätevyYTEENKIN johtavaa koulutusta.

Nyt kun tämä oppivelvollisuuden nostaminen on edessä, niin toivon ja luulenkin, että vapaan sivistystyön oppilaitokset joutuvat tässä tilanteessa myöskin olemaan sellainen taho, joka pystyy tarjoamaan mahdollisuuden suorittaa toista astetta niille nuorille, joille ehkä välttämättä esimerkiksi se ammatillinen oppilaitos tai joku muu toisen asteen oppilaitos ei ole se tapa, millä esimerkiksi erilaisista oppimisvaikeuksista tai muista vastaavista kärsivä nuori voisi suorittaa sen toisen asteen. Luulen, että tämän vapaan sivistystyön rooli ja sen arvo tulee entisestään vain kasvamaan meillä tulevina vuosina.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Multala.

16.02 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Tässä lähetekeskustelussa laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laista on oikeastaan kyse siitä, että tuodaan jälleen uusi elementti eli uusi koulutusmuoto, tällä kertaa vapaan sivistystyön opinnot, tämän valtakunnallisen Koski-tutkintorekisterin piiriin. Tämä työhän aloitettiin jo viime hallituskaudella, ja on ehdottoman kannatettavaa jatkaa sitä myös muiden opintomuotojen piiriin. Niin kuin ministeri esittelypuheenvuorossaan kertoi, niin on vähän syitä vastustaa tätä, ja oikeastaan se, mitä me tarvitsemme entistä enemmän tähän yhteiskuntaan, on se, että meillä on yksi paikka, josta niin opiskelija kuin mahdollisesti myös tuleva työnantaja pystyvät katsomaan tarvittaessa, minkälaisia opintoja on suoritettu, minkälaista osaamista ihmisellä on.

Ehkä noin jatkokehitysjatoksena ajattelenkin — kun tässä on paljon puhuttu jatkuvasta oppimisesta, elinikäisestä oppimisesta ja siitä parlamentaarisesta työstä — että meillä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2021 vp

Suomessa edelleen melko tutkintokeskeinen ajattelutapa, ja sehän johtuu tietenkin siitä, että ajattelemme, että se tutkinto tuo ikään kuin sen osaamisen, jota tarvitaan tietyissä ammateissa tai ainakin pohjaksi, jotta voi sitten päteväytyä työssä johonkin ammattiin. Kuitenkin nykyajan työelämä on entistä moninaisempaa ja muuttuu, ja oikeastaan se elinikäinen oppiminen jatkuu myös siellä työelämässä. Muistelen niin, että 60 prosenttia työssä käyvistä koulutautuu jollain tavalla, suorittaa jotain jatkokoulutusta joka vuosi. En tiedä, kuinka korona-aika on tätä muuttanut, mutta se kertoo siitä, että myös työelämässä on tärkeää pitää oma tietotaito ajan tasalla, ja sitä jo nykyään paljon tehdään.

Se, mikä meiltä kuitenkin puuttuu, on tällöinen tutkintomuotoisen koulutuksen ja vähän niin kuin kurssimuotoisen koulutuksen välimaasto siinä, mitä tulee opintojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ikään kuin osaamispätevyydeksi. Tähän voitaisiin katsoa mallia: Esimerkiksi ulkomailla on olemassa tämältyyppisiä malleja. Esimerkiksi Englannissa sitä kutsutaan nimellä ”graduate diploma”, jossa tietynlaisia osaamiskokonaisuuksia on paketoitu, voisi kutsua, sivuaineiksi tai jonkinlaisiksi sertifikaateiksi tietyistä osaamisista. Uskon, että myös vapaan sivistystyön tuleminen osaksi Koski-tutkintorekisteriä on askel siihen suuntaan, että entistä enemmän voidaan tunnistaa ja tunnustaa myös hieman eri tavalla hankittua osaamista osana henkilön osaamista ja toisaalta mahdollisuuksia työllistyä.

Arvoisa puhemies! Tosiaan valiokunnan puheenjohtaja Risikko tässä jo totesikin, että olemme päässeet hyvään vauhtiin asian käsittelyssä valiokunnassa, mutta niistä johtopäätöksistä sitten varsinaisessa palautekeskustelussa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Meillä on itse asiassa tähän käytettävissä oleva aika nyt loppunut, mutta annan vielä ministerille lyhyen loppupuheenvuoron. — Ministeri Saramo, olkaa hyvä.

16.06 Opetusministeri Jussi Saramo: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos erittäin hyvistä puheenvuoroista. Tässä tuli myös erittäin hyviä kysymyksiä. Yritän nyt ihan lyhyesti tuosta kustannuskysymyksestä.

Koska kyseessä on lähtökohtaisesti vapaaehtoinen toiminta, minkä takia ei tämmöistä lakisääteisen tehtävän rahoitustarvetta synny, niin käytännössä jos arvioidaan niin, että tästä syntyy kuitenkin lisää kustannuksia ja että sitä ei voida sen muun ohessa tehdä, niin tämä arvio on sitten tehtävä vuoden 2024 valtionosuuksiin, koska yksikköhinnat 2024 lasketaan tämän vuoden keskimääräisten valtakunnallisten käyttökustannusten perusteella. Mutta etukäteen on kauhean vaikea arvioida, millaisia kustannuksia tästä voisi tulla. Järjestelmäkustannuksia ei pitäisi paljon syntyä. Tämä Koski-tietokanta on jo esimerkiksi yli kolmanneksella kansanopistoista käytössä, ja muutenkin voidaan arvioida, että kustannukset tulevat olemaan hyvin maltillisia. Ja koska kyse on vapaaehtoisesta toiminnasta, niin lähtökohtaisesti tietysti toive arvioinnista ja muusta pitää olla opiskelijan itsensä, mutta on hyvä palata näihin sitten ajan kanssa vielä jatkokäsittelyssä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.